

Boekennieuws

Dr. JAN-FR. GESSLER, *Critische aantekeningen op Latijnse Teksten uit en na de Middeleeuwen* (Philologische Studien, Teksten en Verhandlungen, nrs. 25-27), 176 blz. — *Tekstverbeterende aantekeningen op Oudvlaamse liederen en andere gedichten uit het Grauthuse-handschrift. Een palaeographisch Onderzoek* (Overdruk uit De Gulden Passer, XVIII, 1940, bl. 37-63).

In de eerste van deze twee studien heeft de geleerde Leuvense hoogleraar de vruchten neergelegd van een ongemeen rijke onderzanding in zake tekstuitgave en tekstheruitgave, verkregen door jarenlang geduldigen en nauwgezeten arbeid, in ons middeleeuwsch latijnsch oorkondenmateriaal. Voor alle beginnelingen in philologische arbeid (maar ook voor de vergrijsden in het vak!) zijn deze aantekeningen een kostbare en veilige leidraad. Ook de tweede reeks met de correcties op het zo belangrijk Grauthuse-handschrift was een nuttige arbeid, waarvoor de auteur lof en dank verdient. Met dat al heeft Dr. J. Gessler niets van den schoolvos die, op pedante wijze, de anderen op fouten betrapt. Hij verliest geen enkelen keer zijn goed humeur en zijn begripvolle toegankelijkheid. Met een gepaste spreuk en een greintje galgenhumor weet hij, steeds gevat, zijn afstraffing af te ronden. Bij zouwerre dat ge al ergens niet oplet een fout zoudt begaan, alleen voor 't plezier om door Jan Gessler verbeterd te worden.

J. L.

VRAAGBUS.

Antwoord.

3. FAMILIES DE REUS EN DE MOOR

Jan de Reus, mulder op den watermolen, gehucht Klei, bij koop van 29-11-1721, "Opwijk, 31-1-1697, † ibid. 1763.

Zoon van Pieter de Reus, "ibid. 21-12-1671, en van (x) 1696.

Maria Mannaert, "ibid. 20-11-1667.

Kleinzoon van : Jan de Reuse, brouwer te Opwijk, meier in 1668-1669, schepene in 1680-1682, "ibid. 1-3-1631, † 1684, x Anna Heyvaert, "21-10-1629, † 1667, — en van Gillis Mannaert, "ibid. 1-8-1644, x Anna Heyvaert, "1637.

Achterkleinzoon van : 1. Pieter de Reuse, brouwer te Opwijk, kerkmeester ibid. 1637-1638, en (x) Merchten 12-4-1623).

2. Ida Doms alias Pieters, "Merchten, 25-2-1596, dochter Lucas en Elisabeth Verlaureten.

3. Adriaan Heyvaert, schepen van Opwijk in 1635-1639, meier van 1640 tot 1667, "ibid. 11-6-1602 (zoon van Andries en Elisabeth de Decker), † ib. 13-11-1667, en (x) ib. 26-11-1628).

4. Jacquemyne Lupaert, "Opwijk, 1-1-1605 (dochter van Mr. Jan, meier, en Tanneken van den Broecke), † 2-2-1685.

5. Passchier Mannaert, landbouwer te Opwijk, en dezes tweede huisvrouw.

6. Catharina de Clercq, † 29-10-1664.

7. Jan Heyvaert, landbouwer te Opwijk, Armeester in 1622-1623, en dezes tweede huisvrouw.

8. Joanna Heyndrickx, † 6-11-1650.

Maria de Moor is vermoedelijk een dochter van Cornelis de Moor en Catharina Verherstraten († 31-12-1750), geboren te Merchten, 2-7-1709. — Cornelis de Moor, "Merchten, 20-3-1677, † ib. 27-11-1732, zoon van Laureys en Anna van der Horst († 8-11-1697). — Laureys de Moor, "Merchten, 28-3-1626, † ibid. 29-4-1708, zoon van Joos en Petrus de Clercq.

J. L.

Oude oorkonden

betreffende de Meiseniers van Grimbergen

Men weet dat, op 't einde van de 12^e eeuw, de aanzienlijke bezittingen van het machtig heerenhuis van Grimbergen een tweede maal verdeeld werden. Reeds waren vroeger de uitgestrekte domeinen in 't land van Mechelen en in de Kempen gescheiden geworden van deze gelegen tusschen Zenne en Dender.

Bij de tweede kaveling bleef de grondheerlijkheid van Grimbergen en vele andere plaatsen in onverdeeld bezit tusschen de afstammelingen der beide zonen van Geeraard II. Deze toestand heeft geduurd, te Grimbergen, tot 1757.

De eene helft van Grimbergen hoorde toe, achtereenvolgens, aan Geeraard III, oudsten zoon van Geeraard II; — Geeraard IV († 1225); — Alix, dochter van voorgaande, gehuwd met Godevaard van Perweys († 1257) en hun kinderen, Geeraard V († 1259), Godevaard II († 1265) en Maria, echtgenote van Philips, graaf van Vianden; — Godevaard van Vianden, zoon der voorgaanden; — later de Nassau's.

De andere helft kwam in 't bezit van Arnoud, tweeden zoon van Geeraard II, en daarna van diens dochter Sophia, gehuwd met Wouter van Aa. De Aa's werden opgevolgd, in de 14^e eeuw, door de Bergues' en de Glymes', en later de Merode's.

In 1275 vaardigden de beide heeren van Grimbergen gezamenlijk een landcharter of keure uit, waarbij het strafstelsel, in hun land, bepaald werd en aan de willekeur der gerechtsdienaars (meiers en schepenen) onttrokken. Op een plaats waar twee rechtbanken fungeerden — elk der beide heeren van Grimbergen had immers zijn meier en schepenen — diende een zelfde rechtspraak in zwang te treden. Deze eerste codificering van het gebruikelijk strafrecht telende alhier, bleek zoo voortreffelijk opgemaakt te zijn, dat zij, in 1284, letterlijk overgenomen werd inde Keur van 't Land van Gaasbeek (1) en, in 1292, verplichtend gemaakt werd, door Hertog Jan I, voor het geheele Brabantse platteland (2). De Grimbergse «lantsaeter» begint als volgt:

1) De tekst er van werd uitgegeven, door F. VENNERS, in Elgen Schoon, II (1912), 65-72.

2) De originele tekst van de Keur van Grimbergen berust, blijkens een nota, in margine van Reg. nr. 177 van het Archief de Merode Westerlo, in carton nr. 114 van hetzelfde archief. Die tekst werd nooit uitgegeven. Een afschrift er van, uit de 15^e eeuw, is te vinden in evenvermeld Reg. nr. 177.

« Ic, Marie Grevinne van Vyanden van Grymbergen ende Parweys, endere Godevaert, diere Vrouwen oudste sone, endere, Geraert van Aa, heer van Pollaer, wij maken cont allen den ghenen die nu sijn ende toecomende sijn, die desen brief selen hooren ende sien, dat wij, omme Goede ende goeder liede bede, ende dat wij bij deser onser liede gemeynlic van onsen lande van grimbergen die thans behoren, hebben onse lant gekoert te vonnisse geliker wijs ende also alset in desen brief hier na bescreven es. Dat es te weten :

Wie anderen logenstreept enz. »

De inhoud is dezelfde als die van de andere keuren uit dien tijd, b. v. die van Gaasbeek, zoodat we het overbodig vinden den tekst opnieuw af te drukken.

Het slot van de oorkonde luidt als volgt :

« Ende ic, Marie, ende ic, Godevaert, ende ic, Gheraert, die hier voer genaemt sijn, wij bekinnen onsen mannen diet van rechte sculdich sijn te hebben haren cost, wanneer sij in onsen dienst comen, also also onse vorderen ende wij tote heer hebben gedaen ende sculdich sijn. Ende omme dat wij willen dat alle dese poente, die hier voere bescreven sijn, in desen brief vaste ende ghestedich bliven ende ewelic dueren, van ons ende van onsen nacomelighen, so hebbic, Marie, ende ic, Godevert, ende ic, Geraert, die hier voorgenuemt sijn, in waerechticheyden ende in kinnessen, onse zeghele aen desen brief gehanghen, die gescreven was ghestedicht ende gevest van ons, bij rade ende oerboer slant ende onser liede, inden jaere vanden incarnation ons heren Jesu Christi dusentich [twe hondert] jaer ende vivenseeventich ».

In 1290 werd een akkoord gesloten, tusschen beide heeren van Grimbergen, aangaande verschillende twistpunten die tusschen hen gerezen waren, naar aanleiding van de onverdeeldheid. Onder andere werd besloten dat het « dorp van der Borch », het huidige gehucht Borch, uitsluitend de eigendom zal blijven van den graaf van Vianden. Nochtans moet de plaats waar eenmaal de trotsche burch der Bertoud 's zich verhief, die in 1159 door den hertog van Brabant vernield werd, de stamzate dus — « den berch ende de naeste graft » — aan beide heeren te gelijk blijven toebehooren. Zoo ook de « wildert », het onbebouwd land, op de grens van Beigem.

In krijgstochten zal de graaf van Vianden de dienstplichtige meiseniers van Grimbergen aanvoeren, hij alleen zal gerechtigd zijn den wagen van de abdij voor den tocht op te eischen. De boeten, waarmede de dienstweigeraars en thuisblijvers zullen gestraft

worden, zullen de beide heeren verdeelen.

In de dorpen waar een van hun alleen heer is (« dat es te wetene daer wij allene hebben onse clocke geluyt, ons ghebode in de kereke ende onse banck van scepenen »), daar heeft hij ook alleen het gezag over de meiseniers, om 't even of zij uit het dorp van den anderen kwamen. Daar waar zij gezamenlijk de heerlijkheid bezitten, hooren de meiseniers hun ook beiden toe. Evenzoo zijn zij gelijk berechtigd over de Grimbergsche meiseniers die naar dorpen uitwijken die niet onder hun gezag staan.

Om deze belangrijke overeenkomst meer kracht bij te zetten, hebben de beide heeren van Grimbergen hun voornaamste meiseniers, als getuige, opgeroepen. Verder hebben zij den abt van Grimbergen, den drossaard van Brabant Geeraard van Rotselaar ende Geeraard van Vianden, heer van Hasselt, die denkelijk als scheidsrechters optraden, verzocht de oorkonde mede te bezeugelen.

Hier volgt de tekst, naar een copie uit de 15^e eeuw (1) :

« **Divisen ende concordaten ghemaect tusschen beyde de heeren van grimberghen aengaende de meisenierluden als het dorp van der Borch bij Vilvoerden ghelegghen ende borch berch ghepasseert in de maendt van April op Ste Ambrosiusdach a^o 1290.**

Allen den ghenen die dese Karthe selen sien ende horen lesen, Godevaert grave van Vianden ende here van Grymbergen, ende Gheraert van Aa, here van Pollaer ende van Grymbergen, saluut ende kennesse der waerheit. Wij doen cont allen den ghenen, die nu sijn ende comen selen, dat bij onsen willecote ende ghemeynen rade van onsen mannen ende van onsen vrienden, sijn besceden van enen twist die tusschen ons ende onse vorderen gheweest heeft, van onsen gherechten int lant van grymbergen, in maniere ende bij voerwaerden die hier nabescreven sijn.

Viestewart soe hebben wij gheordineert, bij onser beider willecote ende bij rade onser man ende onser vrient, dat wij, Godevaert grave van Vianden, ende minen nacomelingen sal bliven dat dorp vander Borch bij Vilvoerden ende dat heeschap dat daer toe behoert, behoudenlike dien, dat wij, Godevert ende Gheraert, heren van Grymbergen, die hier voer ghenoemt sijn, selen hebben ghemeyne den berch, ende de naeste graft die in dat dorp ghelegghen sijn, in al dien rechte dat den berghe ende ter graft behoort.

Vort soe hebben wij gheordineert, alsoe dat sake es, dat men varen moet in ghemeynen oerloghe, soe heeft mijn here Godevert, de grave van Vianden, dat beleet, dat es te wetene dat ic, Gode-

1) Archief Merode Westerlo, reg. nr. 177.

vert, die liede leydensal van onsen lande dat wij ghemeyne hebben ende daer toe sal icken waghen uten cloester van Grymbergen alene hebben.

Waer oec dat sake dat mesdaet viel van onsen ghemeynen lieden, die thuis bleven oft weder keeren sonder onsen ghemeynen oirlof, die mesdaet souden wij ghemeelec heffen ende deelen.

Voirt willecoren wij ende oirdineren dat die wildert die utvanch lehoert te beyghem die selen wij hebben ghemeyne.

Voirt soe oirdineren wij dat wij, heren die hier voer ghenoeemt sijn, soe waer dat wij hebben onse sunderlinghe dorp, datste wete ne, daer wij allene hebben onse clocke gheluyt, ons ghebode in de kercke, ende onse banck van scepenen, daer bliven elke sine maisniede liede allene, wanen dat sij comen, al quamen sij oec van onsen enen ende voeren woenen onder den anderen.

Soe waer dat wij onse heerscap hebben ghemeyne daer soe deylen wijse ghemeyne.

Waer oec dat wij maisniede liede hebben onder ander heren ofte in ander heerscap, daer selen wij se ghemeelec volghen ende hebben.

Waer oec dat sake dat ons, Godevert ende Gheraert heren van Grymbergen, ofte onsen knapen van onsen halven gheviel te vaere oft te pynene om onse maisniede liede, dat sal deen den anderen cont maken ende doen weten ende dan selen wij alle den cost, die daer af comt in weesenlike coste, ghemeelelike doen ende vergelden.

Ende wij, Godevert, grave van Vianden ende here van Grymbergen, ende wij, Gheraert van Aa, here van Pollaer ende van Grymbergen, hier dicke voer ghenoeemt, ombedles wij willen ende begheeren dat en gheen twisten namaels fusschen ons ende onse nacomelinghen ghevalen en moghe, soe hebben wij alle dese voerghenoemde voerwarde, alsoe alse hier bescreven sijn, sonder callaengle verwaert ende ghesceker, wittelike ende wel te houdene, ende met ghesworen eden.

In welker oercontscape hier over was miin here Jan van Liere, riddere, ende ons man die hier na bescreven sijn, miin here Jan van Ossele, ende miin here Willem van Lint, riddere, Daniel van Boechout, Seghere van der Male, Peter van den Moertere, Henric van der Spreet, Henric de Beiere, Jan van Keusele, Jacob van Ledenberghe, Jan van Ledenberghe, Segher van den Damme, Lombaert, sijn broeder, Aernout van der Male, Wouter van Roede, Arnout Bruylant, Jan Moeyenssen, Willem van Poddeghem, Seghere van Caelmont, Henric van Caelmont, Henric de Sceerre,

Henric de Cock, Jan van der Donck, ende Willem van den Boemgaert, ende ander witteghe liede.

Ende om de meerre sekerheid ende ghenoeckenisse, wij, Godevert, grave van Vianden ende Gheraert van Aa, heren van Grymbergen, die hier ghenoeemt sijn, bidden here Wouteren, bider gracen Goeds abt van Grymbergen, enen edelen man miin here Gheraerde, drossaert van Rochelaer, ende enen edelen man miin here Gheraerde van Vianden, here van Hasselt, dat sij haer seghele met onsen seghele hanghen aen dese letteren, ende om de lieden vanden heren van grymbergen, die hier dicke ghenoeemt sijn.

Ende in oercontscapen van alle desen voerwarden die hier voer bescreven sijn, wij, Wouter, bider gracen Goeds abt van Grymbergen ende wij, Gheraert, here van Rochelaer, ende wij Gheraert van Vianden, here van Hasselt, hebben onse seghele ghelangen met der heren seghele van Grymbergen, die hier dicke ghenoeemt sijn aen dese letteren, die ghegeven waren ende ghemaect in dat jaer van gracen Jesu Christi datmen screef dusentich tweehondert ende neghentich, in sinte Ambrosius daghe inde maent van aprilie. »

Na hun zaken aldus onderling geschikt te hebben moesten de beide heeren van Grimbergen ook met den hertog van Brabant tot een klare regeling komen. In 1297 troffen zij, met hertog Jan, volgende bepalingen :

De beide heeren van Grimbergen zullen den hertog volgen, ter heervaart, op hun kosten wanneer het gaat om de verdediging van het land (« om ghemeyn orloghe »); — op 's hertogen kosten, bij persoonlijke belangen van den vorst (« chevaucie »). Gezamenlijk zullen zij de meiseniers van den hertog aanvoeren, die in 't Land van Grimbergen wonen. De meiseniers zijn dienstplichtig tot 60 jaar, tenzij ze een wettig beletsel kunnen doen gelden (« die noot-saken hebben ») (1). Die thuis blijft bij landstorm, of uit het leger gaat loopen, verbeurt 10 pond zoo hij dienstplichtig is te paard (« die man t' hors »), 40 schellingen of 2 pond zoo hij voetknecht is (« die man te voet »); bovendien moeten ze toch nog het ieger vervoegen. Van die boeten krijgt de hertog de helft; de heeren van Grimbergen deelen de andere helft.

De heeren van Grimbergen met hun mannen vechten, op het slagveld, inde eerste linie; bij den tocht dekken zij de achterhoede. Dit ontslaat ze van alle schildwachtendienst.

(1) Deze beletselen waren: ziekte, doodsvete zonder vrede en daging voor hogere strafzaken (moord, brandschikking, enz.); verder: droogsneeuw, water-vloed, onvruchte straten, gevangenis, boeskracht, uitlandigheid (STALLAERT, Glossarium).

Ze mochten, voor den veldtocht, paarden opescen binnen het Land van Grimbergen; de hertog niet. Evenmin mocht deze iets opescen van de abdij, behalve het gewone verblijft gedurende den dag en een nacht, per jaar, in de abdij zelf en in de kloosterhoeven, voor 's hertogen jachthonden (« gyste »).

Al degenen die, op den datum van dit akkoord, als meiseniers bekend waren (« alse maisnede liede gheseten hebben »), zullen het blijven, zonder verdere formaliteiten, zijn hun nakomelingen. Voortaan mag alleen nog meisenierschap betoond worden door de moederlijke afstamming. Dit zal geschieden voor de « knapen » (de meiers) van de heeren van Grimbergen.

Indien een van 's hertogen meiseniers of poorters, in 't Land van Grimbergen, lijf en goed verbeurt, zijn de heeren van Grimbergen gehouden den veroordeelde en zijn roetend goed aan den hertog uit te leveren; zij behouden echter het vruchtgebruik (« vrome ») van alle onroerend goed (« erve, eyghene, leene »), zoolang de veroordeelde geen genade verkregen heeft (« alse sijn haeren pays hebben »). Ook het recht om het huis van een misdadiger af te branden (« brant ») hoorde hun toe, binnen 't Land van Grimbergen. — Omgekeerd wanneer een meisenier van de heeren van Grimbergen, op 's hertogen domeinen, in hetzelfde geval verkeerde, moest hij aan dezen uitgeleverd worden.

Het was verboden aan 's hertogen « knapen » (gerechtsdienaars), uit dezes naam, iemand in 't Land van Grimbergen in hechtenis te nemen (« achte te doen ») of beslag te leggen op iemands goed (« saisie »), zonder daartoe gemachtigd te zijn door de « knapen » van de heeren, ten ware in uitzonderlijke gevallen (« grover mesdaet »).

Men zou zich bedriegen, wilde men in deze bepalingen eenige handhaving zien van de belangen der wederzijdsche meiseniers. Het waren alleen geldkwesties tusschen den hertog en de heeren: te bepalen wie de vrij aanzienlijke geldboeten (b. v. in moordzaken) zou mogen opstrijken!

Inwijkelingen, die geen meiseniers van den hertog zijn en die zich in 't Land van Grimbergen komen vestigen, worden beschouwd als onderhoorigen van de heeren.

Wie poorterrecht verkreeg te Vilvoorde of te Kapellen op den Bosch, moest aldaar vóór de schepenen laten vaststellen op welken datum hij ontzangen werd. Zoo de heeren van Grimbergen hun rechten wilden doen gelden, moesten zij hun eisch stellen binnen het jaar en de betrokken persoon moest zijn verplichtingen tegenover hen nakomen. In het tegenovergestelde geval, poorter die in

't Land van Grimbergen komt wonen, bleven de rechten van de « poort » op dezelfde wijze gehandhaafd. Onder de rechten die de heeren van Grimbergen bleven behouden op een poorter die buiten het Land van Grimbergen woonde, noemt de oorkonde: de buiten gewone belasting die ze mochten heffen op alle goederen bij een huwelijk in hun gezin (« te huweleke »), of wanneer zij ridder gestagen werden (« te ridderscape »), of losgeld te betalen te hadden (« te ghevankenesse »).

De graven van Vianden mochten « lombarden » houden in hun land, d. i. wisselbanken en pandhuizen laten oprichten, door Italiaansche kooplieden, die zich in de 13^e eeuw alhier vestigden.

We laten hier de oorkonde in haar geheel volgen:

« Divisen ende concordaten ghemaect tusschen den hertoghe van Brabant Jan ter eenre ende bejde heeren van Grimberghen ter andere sijden aengaende de meljseniermans, ghepasseert des maendachs op Ste Pauwels dach a^o 1297.

Wij Jan, bider gracie ons heren, hertoghe van Lothrike van Brabant ende van Limborch, Ende wij Godevaert grave van Vyanden, Ende wij Gheraert van Aa heren van Grymbergen, maken cont allen den ghenen die dese letteren sien selen ende horen dat wij, om alrehande twiste ende om alrehande donckernessen te verclaerne en te bescedenne, bij onser ghemeyne vriende rade, dese poente te houden ende dese ordinnantie vaste ende ghestadich emmermeer die hier na bescreven sijn, dat es te verstaene:

Welijt dat ons, heren van Grymbergen ochte onsen knapen, die hertoghe ontbietom ghemeijn orloghe ofte omme chevaucie, soe selen wij, heren van Grymbergen onsen here den hertoghe helpen ten ghemeijne orloghe op onsen coste, ende te chivachien op sinen cost, na onse macht, ghelijc dat hij ons ontbiet, ende soe selen wij hebben dat leyden van tserlogen maisnede lieden die binnen Grymbergen gheseten sijn, in manieren wie dat thus bleve van tserlogen heden, ochte wederkeerde, dies men niet gheoirloven en mach sonder den hertoghe, die man thors verboerde tien pont, die man te voet, viertech seellighen, ende nochtan moestense weder varen int orloghe; dese mesdaet sal de hertoghe heffen half, ende dander helecht leveren den heren van Grymbergen, ute ghenomen den ghenen die boven sestich jaer sijn, ochte die nootsaken hebben.

Voortane en mach niemen maisnede toenen, hen sij vander moeder halven. Dat es te verstaene vanden ghenen die tote hare alse maisnede liede niet gheseten en hebben; ende van den ghe-

nen dese betoenen willen daer toe moet men dach setten der heren knapen daer sise ute toenen willen.

Voirt alle die ghene die up desen dach alse maisniede liede gheseten hebben die selenre toe bliven ende haere nacomelinge.

Wanneer oec des hertogen maisniede liede ochte sine poirteren, die in lant van Grymbergen woenachtig siin, verboren sij lijf ochte goet, hare lijf ende hare haire sijn wij, heren van Grymbergen, den hertoge sculdich te leveren, waer ment ghecrighen mach.

Brant ende jaerlijx vrome vanden erve, van eyghene ende van leene, blijft den heren van Grymbergen, tote dat sy pays hebben. Ende alse sij haren pays hebben jeghen den hertoghe, soe hebben sine jegen de heren van Grymbergen, ende moeten weder hebben haer erve, haer eyghen ende haer leen. Ende dese ghelike hebben der heren liede van Grymbergen jeghen den hertoghe, die in sinen lande gheseten sijn.

Voirt alse men maect redelike coren, bij mannen ende bij scepenen, omme des lande oirbore, soe wine brecht, hy beterne den heren van Grymbergen, na den vonnesse.

Voert, weltijt dat men ghebiet beleel uter kerken, ende men dat doet bij mannen ende bij scepenen, wat mesdade dat daer af valt, also verre alse vonnesse deilt, heffen die heren van Grymbergen.

Waert oec dat sake dat enich porter mesdaet verboerde inden lande van Grymbergen, bleve hij ghevaen metter verscher daet, dat moeste hij beteren den heren van Grymbergen na den vonnesse. Ende ontvoer hij uten lande van Grymbergen, ende nine worde ghehacht metter verscher daet, soe ware hij quite teghen de heren van Grymbergen.

Voirt en moghen des hertogen knapen en ghene achte doen, noch saisme, binnen den lande van Grymbergen, onversocht der heren knapen.

Waer oec dat van grover mesdaet gheviele int lant van Grymbergen, soe welker heren knapen datter toe quamen, sij mochtenre de hant ane slaen, behoudenlike elcs heren rechte.

Waer oec dat sake dat liede quamen binnen den ghemeinen heerscape van Grymbergen van buten lants, daer die hertoge en ghene maisniede en volghet, ende die te voren ter hertogen maisniede mine en hoerden, die selen bliven den heren van Grymbergen.

Wie oec die poertere ter cappellen ochte te vilvoirden werden willen, sij moghent doen in maniere dat sij pleghen moeten alles dies daer sij te voren al becommert waren, also verre alsment metten vonnesse verreycken mach, vore den here daer sij te voren toe-

hoerden, op dat sij binnen den jaire ghecalengiert werden. Ende dien dat poerterscap in seaden staen sal, hij moet toenen met scepenen, ende op der scepenen eet op welken dach hij poertier wert.

Wie oec dat wille mach hem ontpoerteren, behoudelije der port recht ende behoudelije den commer, daer hij op dien dach af becommert es.

Waer men oec vaert in orloghe soe hebben die heren van Grymbergen dat vore vechten ende die achter hoede, ende daer mede sijn se quite vanden seilt wachte.

Voirt alse de heren van Grymbergen varen in orloge des hertogen ofte chivachie, soe moghen sij paerde ontlenden daer sij se vinden, binnen haren ghemeynen lande van Grymbergen, ende te verense ridderen ende knapen dire behoeven. Ende menne mach van des hertoghen halven en ghene perde nemen binnen den ghemeynen heerscape van Grymbergen.

Voirt en mach miin here de hertoghe en ghenen dienst nemen vander abdien van Grymbergen, noch van en ghenen goede dat daer toe behoert, dat binnen den ghemeynen heerscape van Grymbergen ghelegen es, behoudenlike dat des hertoghen honde ene gijste jaerlex selen hebben van eenre nacht ende van enen daghe in die abbye van Grymbergen, ende in elc haere hove int lant van Grymbergen staende.

Oec mach die Graeve van Vyanden lombærde houden binnen sinen sonderlinghe lande.

Voert der poerteren goet die ute den lande van Grymbergen siin porteren ochte werden, dat nu te dienste steet moet den heren van Grymbergen dienen te huweleke, te ridderscape ende te ghevankenesse, alse verre alse sijt gheloelt hebben.

Voirt alle dese stucken ghelijc datse hier bescreven sijn die de heren van Grymbergen ghemeyne hebben, sal die Grave van Vyanden in sijn sonderlinghe heerscap hebben.

Ende omdat wij willen dat alle dese ordinanchen, ende dese voerwaarden ghestadich ende vast selen bliven, soe hebben wij onse segele in orontscape doen hanghen aen dese letteren die ghemact waren ende ghegeven inden jare ons heren dat men scrjft dusentich tweehondert ende sevenende nechtentech des maendaegs voer Sinte Pauwels dach. » (1)

In de oorkonde van 1290 werden, zooals boven gezeld, een

1) Archief Merode-Westerloo, reg. nr. 177 cl. — Copie uit de 15e eeuw. — Deze oorkonde staat ook in Butkens, *Trophées du Brabant*, bl. 327 en bewijsstukken, bl. 129. — STALLAERT, *Glossarium*, excerperte het naar het origineel (?) op het Rijksarchief.

aantal ingezetenen van 't Land van Grimbergen opgeroepen als getuigen. Dank zij de bereidwilligheid van KAN D. J. DELESTRE kunnen we hier eenige inlichtingen toevoegen over deze personen.

Jan van Liere, ridder. Vermeld als *tutor* van Vrouw Adalissa, echtgenote van heer Godevaard van Vianden, in 1280 (oorspronkelijk stuk in het archief der abdij), als getuige, in een ander stuk van hetzelfde jaar, waarin de bruidschat vastgesteld wordt van Margriete, dochter van Philips van Vianden (origin; ibid.). Daar hij de eerste vermelding staat, was hij wellicht de drossaard van den graaf van Vianden. — Rondom denzelfden tijd (1267-1285) worden vermeld Arnoud en ridder Willem van Liere.

Jan van Ossele, ridder. Streed te Woeringen (Wauters, II, 51). Het *Hof te Ossele* (bij de kerk te Ossele), was een leen gehouden, sedert 1147, van de abdij Grimbergen.

Willem van Lint, ridder. Vermeld, als getuige, met andere «homines de Grimbergis», in oorkonden van 1275, 1279, 1280, 1289, 1290. — Het *Hof te Lint* lag te Grimbergen.

Daniel van Boechout, ridder en drossaard van Brabant in 1298. Vermeld, als getuige, in 1290. Deze is Daniel van Crainhem, heer van Boechout (Meise), als dusdanig vazaal van Grimbergen.

Seghere van der Maele. Vermeld, als getuige en bij de «homines feudales» in 1276, 1279, 1280, 1289, 1290, 1291, 1296 (Cartularium van Grimbergen I, nr. 104; II, f° 16, 153 v°, 175 v°, 236 v°), met andere «homines» van Grimbergen, in 1283 (origin; arch. abdij), 1289 (origin; ibid.), 1291 (origin; ibid.). — Er was een watermolen geheeten *Male* te Grimbergen.

Peter van den Moertere. Komt voor in 1272 en, in 1279, met «homines» van Godevaard van Vianden (Cartul. Grimb. I, nr. 104; II, f° 167).

Heinric van der Spreet. In 13^e eeuwse oorkonden van Grimbergen vinden we herhaaldelijk leden van een geslacht van der Spreet vermeld. Hun naam komt van een *Hof ter Spreet*, op het Spreedveld (1).

Heinric de Belere. Kan haast niemand anders zijn dan Heinric Beiere van Ijsche (2). Hoe hij vazaal was van de heeren van Grimbergen kunnen we niet zeggen. Misschien was de copie foutief en moeten we lezen Heinric van Bevere (3)?

1) Zie meer daarover in *St. Servaasbode*, het parochieblad van Grimbergen, artikels van D. J. Delestre (December-Januari 1940-1941).

2) Zie *Eigen Schoon en De Brabander*, XXIII (1949), 331.

3) Zie in dat geval *Eigen Schoon en De Brabander*, XXIII (1949), 408.

Jan van Keusele. Misschien van 't Hof Corsele te Beigem?

Jacob en Jan van Ledenberghe. Behooren tot het adellijk geslacht der heeren van Pamel en Ledeberg. Zij bezaten goederen te Grimbergen en te Ransbeke (Heembeek) en waren aldus vazalen van de heeren van Grimbergen. Jan van Ledenberg verkocht, in 1295, aan de abdij Nimove, 8 hunder bosch gelegen ter Spreed (1).

Segher van den Danime en Lombaert sin broeder. Segher komt voor, als getuige en bij de «homines», in 1275, 1276, 1279 en 1283 (Cartul. Grimb. II, 126 v°, 216 v°, 153 v°).

Aernout van der Male. Wellicht een broeder van Segher boven vermeld.

Wouter van Rode. Vermeld, als getuige, in Grimbergsche oorkonden van 1285 en 1291 (Cartul. Grimb. II, f° 145; orig. I, 16).

Arnout Bruylant. Brulant, Broyland, in originele oorkonden van 1286 en 1292, waar hij als getuige of «rechter des heren van Grimberghen» optreedt; ook in akten van 1290 en 1291 (Cartul. II, f° 175 v°, 39 v°).

Jan Moeyensoen. «Villicus dominorum de Grimbergis» in 1283 (orig., I, 14), «rechter» met Arnoud Broyland, in 1292 (orig., I, 16); «homo feodalis», in 1290 (orig., I, 16).

Willem van Poddeghem. Getuige in 1275 (Cartul. II, f° 236). Dit geslacht heeft zijn naam van het *Hof te Poddegem*.

Heinric de Sceerre. Vernoemd als «homo feodalis» in 1289, getuige in 1290 (orig. I, 15 en 16).

Seghere en Heinric van Caelmont. Er was, te Grimbergen, een *Hof te Caelmont*. Segher wordt vermeld, als getuige, in 1285; Heinric, in 1292 (Cart. Grimb. II, f° 145, 116 v°).

Heinric de Cock. Henricus Cocus, vermeld met andere «homines feudales» van Godevaard van Vianden, in 1291 (orig., I, 15).

Jan van der Donck. Schepene van Grimbergen, in 1283, 1285, 1289, 1290, 1291, 1292, 1294 (orig. I, 14, 15, 16, 17, cart. II, f° 145).

Willem van den Boemgaert. Will. de Pomerio, vermeld in bijna al de voorgaande stukken, ook als schepene, in 1292.

* * *

Dit zijn eenige namen van Grimbergsche meiseniers, voorouders van de honderden en honderden Brabantse landlieden die, tot op het einde van het oud regime, hun meisenierschap kwamen betoonen voor de schepenbanken van 't Land van Grimbergen.

JAN LINDEMANS.

Heinric van Bevere van Heembeke, pachter van de abdij, cit. 1299 en 1307.
1) Wauters. Env. I, 285-286; II, 184. — Cartul. Grimb. II, f° 110.